మిథ్యాబింబాలు

రిజిష్టరుఉత్తరం వచ్చేసరికి సహాధ్యాయులంతా కళ్ళు పెద్దవిచేసి చూస్తుంటే నవ్వుకున్నా - అది అప్పు దగ్గర్నుంచి వచ్చిందని అడ్రసు చూడకుండానే తెలుసుకున్నా, అతనూ, నేనూ చెన్నపట్నంలో చదువుకున్నాం. ఆ తరువాత ఏడెనిమిది సంవత్సరాలకు కలకత్తాలో కలుసుకున్నాం. రెండు సంవత్సరాలు గడిచాక మళ్ళీ విడిపోయాం. తరువాత చాలా కాలానికి అతని దగ్గర్నుంచి వచ్చిన రెండో ఉత్తరం యిది. అతనికి తెలుగు బాగా తెలుసు. అతన్తో మాట్లాడిన ఏ వ్యక్తికూడా అతను తెలుగు వాడు కాడని అనలేరు. అంతస్పష్టంగా, చక్కగా అనర్గళంగా మాట్లాడతాడు. అప్పు తన జీవితకాలంలో చాలా చోట్లు తిరిగాడు. రకరకాల మనుష్యుల్ని కలుసుకున్నాడు. మనస్తత్వాల్ని పరిశీలించాడు. ఉత్తరం విప్పిచూస్తే నలభై పేజీల గ్రంథం వుంది. కుర్చీకి జేరబడి చదవ నారంభించాను.

* * *

డియర్ మూర్తీ,

ఈ వుత్తరం నీకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించదు, కిందటి వుత్తరంలో నీకు నా అనుభవాలు కొన్ని వివరించాను. -నీ దగ్గర్నుంచి ఏ విషయమూ దాచలేను. నీ కాలాన్ని కొంత వృధా చేస్తున్నందుకు బాధగానే వుంది.

జీవితంలో ఆనందం, విషాదం, వైరాగ్యం వీటి ఆద్యంతాలు నిర్ణయించిన వారెవరూ

లేరు. పాప రమ్మని బలవంతం చేస్తే సర్కసుకు వెళ్లక తప్పిందికాదు. అడవి జంతువుల క్రూరత్వాన్ని వర్ణించి ఆ చిన్నగుండెలో భయాన్ని రేకెత్తించటానికి ప్రయత్నించి ఓడిపోయాను. సర్కసు మొదలైన గంటకు ఓ అమ్మాయి తీగెమీద ఒంటిచక్రం సైకిలును చకచకా నడిపించుకుంటూ పోయింది. ఆమె ముఖాన్ని సరిగ్గా చూడలేకపోయినా గుర్తుపట్టాను. ఏదో ఆవేదన విద్యుచ్ఛక్తిలా శరీరంలో పాకింది. అవును... ఆమె దేవకి - అదే చిరునవ్వు - చేతుల మృదుత్వం - కళ్ళల్లో మెరుపులు.

'ఇంతవరకూ తన శక్తిసామర్థ్యాలతో మిమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరచింది మిస్ ఫిలోమెనా' అని యెవరో ప్రకటించారు.

'కాదు.. ఆమె దేవకి - ఇందులో పొరపాటుంది' అనరిచాను, నా చుట్టూ వున్న జనం వింతగా చూశారు.

'తాతయ్యా! నీకు మతిపోయిందా ఏమిటి? ఎందుకలా అరుస్తావ్?' అంది పాప.

ఆ తరువాత నేను ఏమీ చూడలేకపోయాను. దేవకి వంగి నమస్కరించి వెళ్ళిపోయింది.

సర్కసు పూర్తయ్యాక బయటకు వస్తూ గేటు దగ్గర ఆగిపోయాను. జనం పల్చబడ్డారు.

నీలిరంగు కోటు - పెన్సిలు గీతలా సన్నటి మీసం - చక్కగా ఎగదువ్విన క్రాపు.

'మీరు... మీరు...' అని తడబడ్డాను.

అతను గౌరవ సూచకంగా నవ్వి 'నేను ఈ సర్కస్ కంపెనీ మేనేజర్ని - మీకేమైనా సాయం చేయగలనా? సర్కసు బాగుందా?' అన్నాడు.

'కాదు...కాదు... మీపేరు?... నీపేరు?'

'నాపేరు మాలిక్' అన్నాడు.

'మాలిక్ ! నన్ను గుర్తుపట్టలేదూ? నేను డాక్టర్ అప్పుని - నీగురించి వివరాలు తెలుసుకుందుకు ఎంత ప్రయత్నించానో తెలుసా?... అది సరేకాని దేవకిపేరు 'ఫిలోమెనా' అని మార్చేశావేం?' ఆనందాతిరేకంలో అతని చేతులు రెండూ పట్టుకుని, హృదయంలో పిచ్చి గీతల్లా సాగిపోతూన్న భావాలను చదువుదామనుకుని అలాగే నిలబడిపోయాను.

'క్షమించండి- మీరెవరో నాకు తెలియదు. మనిషిని పోలిన మనిషి వుండటం సహజం- నేనెవరిపేరూ మార్చలేదు'.

అతని మాటలు అడవిలోంచి అల్లిబిల్లిగా సాగిపోతూన్న కాలిబాటను గుర్తుకు తెచ్చాయి. కాని వాదించి నిజానిజాలు తెలుసుకునేందుకు అధికారం, అవకాశం లేవు. నా వూహ సరైందని ఏదోశక్తి రుజువుచేస్తోంది. బరువుగా కదిలాను. పాప మౌనపు ముసుగు వేసుకుంది. అంటే కోపం శాఖోపశాఖలు వేస్తూందన్నమాట! ఇల్లు చేరుకోగానే నాన్నతో ఫిర్యాదు చేసింది.

'నాన్నా ! ఈ తాతయ్య పూర్తిగా పిచ్చివాడైపోతున్నాడు. అప్పుడప్పుడు నన్ను కొత్త పేర్లతో పిలుస్తాడు. సరే, పోతేపోయిం దనుకున్నాను. ఇవేళ ఆ సర్కసులో ఓ అమ్మాయిని

చూసి 'దేవకి' అనరిచాడు. ఆ సర్కసు మేనేజరును 'నువ్వు మాలిక్‌వి' అన్నాడు. ఓ పాడుగాటి ఇంజక్షనిచ్చేయ్'

చిన్నగుండె ! దావాగ్నిని అందులో దాచుకుని, అగ్నికణాలు లెక్కపెట్టే ఆత్మశక్తి ఎలా వస్తుంది.

మర్చిపోయిన దేవకి, మాలిక్‌లు మళ్ళీ ఎదురయ్యారు.

* * *

రంగూన్ నుండి తిరిగివచ్చాక మళ్లీ ఓ పల్లెటూరిలో డాక్టరుగా వెళ్ళాల్సివచ్చింది. మొదట్లో ఆ వాతావరణాన్ని అసహ్యించుకున్నా, బలవంతంగా ప్రేమించటం తప్పించి గత్యంతరం కనపడలేదు. కొత్తమందులు కొన్ని కొనేందుకు చెన్నపట్నంలో ఓ వారం రోజులు మకాంవేశాను.

అప్పుడే కుట్టన్‌తో పరిచయం కలిగింది.

లావుగా, పొట్టిగావున్న అతను గదిలో సామానంతా చిందరవందరచేసి ఆయాసంతో దేనికోసమో వెదుకుతూంటే లోపల అడుగుపెట్టాను. అతను పోగొట్టుకున్న వస్తువు నా చేతిలో ఉంది. కొంత సంభాషణ జరిగిన తరువాత అతని పర్సు తిరిగిచ్చాను. మేడ మెట్లెక్కుతుంటే నా కంటబడటం అతని అదృష్టమనాలి. అందులో రెండువేల రొక్కం, ఓ రాళ్ల వుంగరం వున్నాయి. అంటే నా ఒక్కడికే 'నీతీ-నిజాయితీ' వుందని చెప్పుకోటం కాదు. ప్రతిమనిషి తనలోకంటె ఇతరులలో లోపాలెక్కువని నమ్ముతాడు. అది భ్రమని, తప్పని తెలిసినాకూడా బాహాటంగా ఒప్పుకోడు. నేనూ ఆ తరగతికి చెందిన వాణ్ణే కనక ఆపర్సు ఇతరుల చేతిలో పడివుంటే కుట్టన్‌కు తిరిగి దొరకదని స్థిరపర్చుకున్నాను. నన్ను 'హరిశ్చంద్రుడి' పక్కన నిలబెట్టి పొగిడాక తన్నుగురించి చెప్పాడు.

కుట్టన్ ఓసర్కసుకంపెనీ మానేజరు. ప్రస్తుతం నేనుంటున్న వూళ్ళోనే మకాం - వయసు యాభై సంవత్సరాలుంటాయి. కళ్ల కదలికల్నిబట్టి హృదయపు లోతు వూహించవచ్చు. మాటల తీరునుబట్టి శరీర దార్ఢ్యాన్ని తెలుసుకోవచ్చు. రహస్యాలకు దూరంగా వుండే కళ్ళు - చిన్న మీసం - సన్నటి నూలుపంచె - సిల్కు లాల్చీ - వేళ్లకు రాళ్ల వుంగరాలు - మెడలో చిన్న బంగారుగొలుసు - నుదుటిమీద చిన్న కుంకంబొట్టు - దూరంనుండి చూస్తే పట్టుదల - ముందు కోపం - వెనక పశ్చాత్తాపం - అనురాగం, దయ - వున్న వ్యక్తిలా కనిపిస్తాడు. దగ్గరకువెళ్లి పరిశీలిస్తే తప్పిదంచేసి ఏదో దాచడానికి ప్రయత్నిస్తున్నవాడిలా కనిపిస్తాడు. ఒక వ్యక్తిరూపం మనం చూసే దూరంమీద ఆధారపడి వుండదంటేమాత్రం నేను ఒప్పుకోను. దూరానికి అందంగావున్న అమ్మాయి దగ్గరకు వెళ్లి చూస్తే మరోలా కనిపించటంలేదూ? అతని సర్కస్‌కంపెనీలో వందమందికి పైగా సిబ్బంది వున్నారు. జంతువులు బోలెడు. రాబడి సుమారుగా వుంటుంది. వీళ్లలో ఎవరో ఒకరికి జబ్బుచేస్తూనే వుంటుంది. ఏ మేకో, సింహమో కాళ్లుబారచాపి 'ససేమిరా' లేవనంటుంది. వీళ్లకు వైద్యంచేయటానికి ఓడాక్టరు అవసరం. కుట్టన్ నాస్నేహితం ఎందుకు

కోరుతున్నాడో అర్థమైంది. కుట్టన్ ఆసాయంత్రమే వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

చెన్నపట్నంనుండి తిరిగి వచ్చేసరికి సూర్యుడు ఆకాశంలో కొంత భాగాన్ని జయించి తన స్వాధీనం చేసుకుని, మిగిలిన భాగాన్నికూడా తన వశంచేసుకోటానికి సిద్ధంగావున్నాడు. దూరంగా సర్కసుగుడారం చుట్టూ రంగురంగుల విద్యుద్దీపాలు కనిపించాయి. వెలగకుండానే అంత అందంగా వున్నప్పుడు, కాంతికిరణాలు కళ్లుతెరిస్తే సౌందర్య పరిమాణం ఎంతవుంటుందో మరి ! చుట్టూ చిన్నచిన్న గుడారాలు, కంగారుగా అటూ యిటూ పరుగెత్తే మనుష్యులు, ఓమూల ధ్యానముద్రలో వుండి, తొండాలు వూగిస్తూ, బయట ప్రపంచపు కుళ్లు, అసంతృప్తి, అహంకారం తమ చెవులకు సోకకూడదని తరిమి వేస్తున్న ఏనుగులు, గొలుసులు తెంచుకుని స్వేచ్ఛకోసం పెనుగులాడుతున్న కోతులు - గుడారానికి ఇరవైగజాల దూరంలో కుట్టన్ ఓ పెంకుటిల్లు అద్దెకు తీసుకున్నాడు. ఆప్యాయంతో కావలించుకుని స్వాగతం పలికాడు. నాయర్ కొట్టునుండి స్పెషలు టీ తెప్పించాడు. తన సర్కసు గురించి, స్వయంశక్తితో క్రమంగా మెట్లుకట్టి సౌధాగ్రం ఎలా చేరుకోగలిగిందీ వివరిస్తుంటే, చీకట్లోకి కాంతి కిరణాలు జారినట్లు పకపక నవ్వులు వినిపించాయి. అందులో ఓ నవ్వుమాత్రం అలలుగా విడిపోయి, ప్రతి అలనూ ముత్యాల మీద నడిపిస్తూ, పడుతూ లేస్తూ తేలిపోయింది. ధ్వనితరంగాల్నిబట్టి ఆ అమ్మాయి అందచందాల్ని వూహించాను. సృష్టి రహస్యాన్ని శోధించి కనుక్కోమంటున్న కళ్ళు చిత్రంగా అటూ యిటూ కదలుతూ ఆకాశపుటెత్తుకు అనురాగాల్ని హృదయంలో రేకెత్తిస్తాయి. ఆ అనురాగ స్వరూపాన్నిమాత్రం నిర్ణయించలేకపోయాను. అది మనసుచెప్పే చెడుమాటలు విని అపవిత్రం కావచ్చు. లేక ఆత్మప్రబోధంవిని మంచికి ఆదర్శంగా వుండవచ్చు. రాగద్వేషాలతో అనుబంధంలేని పెదవులు, చేపల్ని పట్టేందుకు వలకుమల్లే నవ్వులు విసురుతుంటే చెక్కిళ్లమీద చిన్న గుంటలు - కళ్లల్లో కాంతి పొంగి పొర్లి ప్రవహించటం వలన బంగారురంగుపొందిన శరీరం - వెయ్యేండ్లు శ్రమపడి చెక్కిన శిల్పంలా కచ్చితమైన అవయవ నిర్మాణం, ఇలా ఆ అమ్మాయి రూపాన్ని సృష్టించుకున్నా, ఒక్కనవ్వు నాధారం చేసుకుని రూపలక్పన చేయటం వెర్రితనం కావచ్చు. కుట్టన్ తనకు చిన్నతనంలో లభించిన మెడల్సన్నీ చూపించాడు. దూరంగా సింహం గర్జించింది ఆకలితోనో - అసంతృప్తితోనో, 'రండి, సర్కసంతా తిరిగి చూద్దాం' అంటూ కుట్టన్ కొరడా తీసి రెండు సార్లు ఝుళిపించాడు.

గుడారాన్ని సమీపిస్తుంటే అదేనవ్వు మళ్ళీ వినపడింది. లోపల అడుగుపెట్టాక ఆశ్చర్యపోయాను. నా వూహలో మెదిలిన ఆ రూపం సజీవమైంది.

'ఈమె దేవకి - నా ఒక్కగానొక్క కూతురు - సర్కసుకంపెనీ కుడిభుజం. దేవకి లేకపోతే మేం ఒక్క రోజులో దివాలా తీస్తాం'. తరువాత నన్ను పరిచయం చేశాడు. దేవకి చిన్న పిల్లలకు 'పువ్వుల నృత్యం' నేర్పుతోంది. సరైన పద్ధతిలో, క్రమంలో ఆ నాట్యం చేస్తే ఓ పూలతోట కదులుతున్న ట్టనిపిస్తుందని కుట్టన్ వివరించాడు.

'ఇతను రామన్ - బార్‌మీద అన్నిపనులూ చేస్తాడు. ఒకనాడు దీనికి మేనేజరైనా ఆశ్చర్యపడను'. రామన్ వినయంగా నవ్వాడు. అయిదడుగుల మనిషి - వజ్ర శరీరం - మొహం మీద పడుతున్న జుత్తు - అతని ముఖంలో అమాయకత్వం పిచ్చిగీతలు గీసింది.

'ఇతను మాలిక్ - విగ్రహం చూస్తేనే అతని శక్తి సామర్థ్యాలు బోధపడతాయి. వెనకటికి గోవర్ధనగిరికిమల్లే సర్కసును ఓ వేలుమీద ఆడించగలడు. అతనికీ, దేవకికీ 'ఈడూ - జోడూ' సరిపోయిందంటే అతని రూపాన్ని మీరే వూహించుకోండి.

కుట్టన్ ఆవేశంతో చెప్పుకుపోయాడు.

'నా గురించి మీరు తెలుసుకునే అవకాశాలు చాలా వున్నాయి. ఇదంతా నేను డబ్బుకోసం మొదలుపెట్టాను. అది నిజం. కాని క్రమేణా ఆసక్తి నశించింది. అప్పుడప్పుడు నష్టపోయేవాణ్ణి కూడా. చాలామంది కంపెనీ అమ్మేయమన్నారు. ఒకరిద్దరు పెద్ద మొత్తాలిస్తామంటూ ముందుకు వచ్చారుకూడా. నేను అమ్మలేకపోయాను. వీళ్ళలో ప్రతి ఒక్కరూ, నన్ను, నామంచి తనాన్ని నమ్ముకుని నమ్మకంగా పనిచేశారు. మరొకరిచేతిలో ఎలా వుంచను? ఈ జంతువులన్నిటినీ నేనెంతగానో ప్రేమిస్తాను. మరొక యజమానివస్తే వాటికి తిండిపెట్టక చంపుతాడేమో! ముసలితనం రావటంచేత ఎవరికైనా ఇచ్చేస్తాడేమో! స్వేచ్ఛను వదులుకుని ఇంతకాలం నాకు సేవ చేశాయి. వాటికి నేనిచ్చే ప్రతిఫలం ఇదేనా మరి?'

కుట్టన్ అందరికిమల్లే సామాన్యవ్యక్తి కాదనే నా వూహ నిజంలో అంతమైంది.

ఎవరో కంగారుగా ఉద్రేకానికీ, ఆశ్చర్యానికీ మధ్య పరుగెత్తుకొచ్చారు. 'కాత్యాయని ఏవీ తినడం లేదు. ఎంత చెప్పినా వినదు. అలా పడుకునుంది' అన్నాడు.

కుట్టన్ నిప్పుతొక్కినవాడిలా అడుగులు వేస్తూ 'పదండి - చూద్దాం' అంటూ కదిలాడు. ఈ కాత్యాయని దేవకికంటే అందంగా ఉంటుందేమోనని వెంబడించాను. కుట్టన్ ఓ కొబ్బరి చెట్టు ముందర ఆగాడు.

'ఇదే మా కాత్యాయని - ఏమైంది నీకు? ఎందుకలా అలక పూనావ్?' అంటూ అక్కడ పడుకున్న ఏనుగుతొండం తడిమాడు. హఠాత్తుగా కాత్యాయని అతన్ని తొండంతో చుట్టివేసి కొమ్ముల దగ్గరకు లాక్కుంది. నేను గడగడలాడిపోయాను. సర్కసులో పనిచేస్తున్నవారంతా ఇలా దుర్మరణం పొందుతారని వినటమే కాని ప్రత్యక్షంగా ఎన్నడూ చూడలేదు. కుట్టన్‌ను విడిపించటం కూడా సాధ్యం కాదు. కాని కాత్యాయని అనుకున్న ఏ అగాయిత్యమూ చేయక అతనివంక దీనంగా చూసింది.

'ఏం' ఇవేళ ముక్కాలిపీట మీద నిలబడటం నీకిష్టంలేదా? సరే - దానికేం విశ్రాంతి తీసుకో' అన్నాడు కుట్టన్ - ఏనుగు అతన్ని వదిలేసి సంతోషంగా ఘీంకరించింది.

నాబళ్లు జలదరించింది. శ్రమపడి ఓ భాషంటూ సృష్టించి, దాన్ని సంస్కరించి, ఉపయోగిస్తున్నా అడుగడుక్కీ అపార్థాలు తీస్తున్నాం. ఏ భాషా అవసరం లేకుండా కాత్యాయని తన భావాన్ని ఎంతచక్కగా వ్యక్తపరిచింది! కుట్టన్ మానవ హృదయానికి

మనసులో నమస్కారంపెట్టాను.

'చూశారా'... ఇదే మరొకయజమానైతే ఈటెతో పొడిచి, బెత్తంతో కొట్టి, నానా హింసపెట్టి, తిండి తిప్పలు లేకుండా కడుపు మాడ్చి దాన్ని వంగదీసేవాడు. అందుకే నేనీ సర్కసును మరొకరికమ్మను'. నా కళ్లు అశ్రుపూరితా లయ్యాయి.

ఆరాత్రి సర్కసంతా చూశాను. ముఖ్యంగా సన్నతీగమీద రంగురంగుల గొడుగుతో విలాసంగా నడచిపోతున్న దేవకి ఓ దేవకన్యలా మెరసిపోయింది. ఏ క్షణం ఆమె భూమ్మీదపడి అపవిత్రమైపోతుందోనన్న భయం చివరిదాకా నన్ను వదల్లేదు. అయిదారు బంతుల్ని ఒక్కసారి ఎగురవేస్తూ తన నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించింది. అలాగే మగవాళ్లనుకూడా ఆడించగలదు గామోలు! మాలిక్ ఎంతోఎత్తున వుయ్యాలలమీద సునాయాసంగా ఎగిరిపడుతుంటే భయంతో కనురెప్పలు మూయలేకపోయాను.

వారం రోజుల్లో కుట్టన్, నేను ఆప్తమిత్రులమయ్యాం. తన స్వవిషయాలన్నీ దాపరికం లేకుండా నాకు చెప్పాడు.

* * *

రాత్రి పదకొండు -

పక్కఊళ్లో ఓ 'సీరియస్ కేస్' చూశాక రెండెడ్లబండిమీద తిరిగివస్తున్నా, సర్కసు తాలూకు సంగీతం గాలిలో చెదరిపోయి చెవులదగ్గరకు చేరుకుంటోంది. బండివాడు పాడుతున్న జానపదగీతం వినటానికి ప్రకృతి నిశ్శబ్దంగా చెవులు నిక్కబొడుచుకుని మరింత దగ్గరగా వచ్చింది. అసలు, ప్రకృతిసౌందర్యం మానవులకంటపడకుండా దాగివుంటుంది గామోలు - నిష్కల్మషహృదయంతో ప్రార్థించిన భక్తుడికితప్ప దైవం కనపడనట్టు! వెర్రి ఆవేశంతో శరీరాన్ని మరచి ఎండకు చలికి చలించక అన్వేషించే వ్యక్తులకు మాత్రమే ఆ సౌందర్యం కనిపిస్తుంది. చెట్లలోనూ, నక్షత్రాలలోనూ ఏముందనుకునే మనుష్యులంటే దానికి భయం. దూరంగా కనపడకుండా తెరవెనక దాగిఉండి, తన్ను నిజంగా ప్రేమించేవారు కనపడగానే ఏ అర్థరాత్రిపూటో తెరతొలగించి బయటికొస్తుంది. అలాంటి సౌందర్యాన్ని చూసి ముగ్ధుడనైపోయాను. బండి ఒక్క కుదుపుతో ఆగింది. ఎదురుగా మరో రెండెడ్లబండి నిలబడుంది. రస్తా వెడల్పు తక్కువ. బండి వాళ్లమధ్య సంఘర్షణ మొదలైంది. తప్పొప్పులు నిర్ణయించటం ఎలాగూ సాధ్యంకాదు కనక సంధిచేద్దామని బండి దిగాను. ఆ చీకట్లోనైనా సరే, అతన్ని గుర్తుపట్టాను.

'మాలిక్!' అన్నాను.

అతను ఆశ్చర్యపోతూ దగ్గరకు వచ్చి 'నమస్కారం' అన్నాడు. ముఖ కవళికలు సరిగ్గా కనపడకపోయినా! నిర్జన ప్రదేశంలో, ఒంటరిగా, వేళకానివేళ నిలబడుండటం అనేక సందేహాలను రేకెత్తించింది. సర్కసు రెండోఆట జరుగుతున్నట్టు స్పష్టంగా తెలుస్తోంది.

'బండి అడ్డంగా ఎందుకుంచావ్ ? ఇది రస్తా అని తెలియదూ?' అని గద్దించాడు

బండివాడు. ఒకే వృత్తిలో వున్న ఇద్దరిమధ్య వుండే 'అసూయ' అతని కళ్ళల్లోంచి తప్పించుకోలేకపోయింది.

'ఏమండి బాబూ! ఎంతసేపిలా కాసుక్కూచోటం? తొమ్మిదింటికి వచ్చాం. ఇప్పుడు పన్నెండు కావస్తోంది' రెండో బండివాడు మాలిక్‌నడిగాడు, మాలిక్ దిక్కులు చూడసాగాడు. అతనెవరికోసమో నిరీక్షిస్తున్నట్లు స్పష్టమైంది.

'ఏమోయ్!... ఇదుగో నీ బాడుగ! తీసుకుని వెళ్ళిపో! నాక్కొంచెం పనుంది' అన్నాను. మువ్వల చప్పుడు క్రమంగా దూరమై నిశీథంలో కలిసిపోయింది.

'మాలిక్! ఈ అర్ధరాత్రి ఏవిటిదంతా? నీ మనసు సరిగ్గాలేదు. అవునా?' అనడిగాను.

'మరేం లేదండి, త్వరగా చెన్నపట్నం వెళ్ళాలి. కుట్టన్ వెళ్లమన్నాడు. అందుకని...' అని సాగదీశాడు. వస్తాదులా వున్న మాలిక్ గలివరు వూహలో మెదిలిన 'పొట్టిమనిషి'లా మాట్లాడటం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

'అదేమిటి? పొద్దున్న ఏడింటికి రైలు - ఇప్పట్నుంచీ ఎందుకు? అదీకాక తొమ్మిదింటికే వచ్చారంటున్నాడు బండివాడు, తిన్నగా వెళ్లక మధ్య ఈ మజిలీ ఏమిటి?'

'అవును బాబు! స్టేషనుకు బండి కట్టాలన్నాడు, మరొకరెవరో వస్తారట. అందుకని ఇక్కడాగిపోయాం. ఆ రెండోమనిషి ఎంతకూ రాడు, నా బాడుగ కూడా పోయింది'. మాలిక్ మౌనంగా అతనికో రూపాయిచ్చి వెళ్లమన్నాడు. ఇద్దరం ఏటివొడ్డు చేరుకున్నాం. మాలిక్ గట్టుమీద కూర్చుని పిచ్చిగా గడ్డిమొక్కలు పీకిపారేస్తున్నాడు.

'మాలిక్! అసలువిషయం చెప్పు. నీలోనువ్వు మథనపడి లాభం లేదు. నా వలన జరిగే వుపకారం ఏదైనావుంటే చెప్పు - తప్పకుండా చేస్తాను'.

'మీతో చెప్పవలసిన అవసరం నాకెంతమాత్రం లేదు. జరిగినదంతా కుట్టన్‌తో చెప్పుకోండి నాకేం భయంలేదు'.

అలా అనటం కేవలం తన పిరికితనాన్ని సూచిస్తుందని మాలిక్ గమనించలేదు. అతన్ని వంగదీసే తీరు ఇదికాదు.

'మంచిది. నాతోవన నేను పోతా. కుట్టన్‌తో ఫిర్యాదు చేసే ఆవశ్యకత నాకేముంది? మానసికంగా నువ్వు క్రుంగిపోతున్నావని నాకు తెలుసు. మనిషిని చూసి మనిషి ఎంతకాలం భయపడగలడు? గౌరవం, ప్రేమ, ఆదరణ - ఇలాంటి భావాలకు తలవంచి కొంతకాలం వరకు మాత్రమే జీవించగలడు. ఏదో ఒకనాడు వీటన్నిటినీ ఛేదించవలసి వుంటుంది'. దీపాల్తో సర్కసుగుడారం ఓ వెలుగుచక్రంలా కనపడింది. చప్పట్లచప్పుడు దూరంగా వినిపిస్తోంది.

'దేవకి రంగంలోకి వచ్చినట్టుంది! అన్నాను.

మాలిక్ పళ్లు పటపట కొరికాడు. దేవకిరాకకూ, అతని కోపానికీ ఉన్న సంబంధం నాకర్థం కాలేదు.

హఠాత్తుగా నాచేతులురెండూ పట్టుకుని 'క్షమించండి, నేను ఆవేశంతో మంచీ మర్యాద లేకుండా మాట్లాడాను. నా తెలివితక్కువకు సిగ్గుపడుతున్నా' అన్నాడు, తరువాత రెండు నిమిషాలు మౌనం.

'డాక్టరుగారూ! ఎందుకో, మీతో నాఆవేదన చెప్పుకోవాలనిపిస్తుంది. అసలు కథ యిది. దేవకీ, నేనూ ప్రేమించుకున్నాం. అది ఈనాడు హఠాత్తుగా జనించింది కాదు. ఈ కంపెనీలో అయిదేళ్ల క్రితం ప్రవేశించినప్పుడే ఆమెను ప్రేమించాను. ఒకటి రెండుసార్లు కుట్టన్‌తో పరోక్షంగా కదిపిచూశాను. మాట తప్పించివేశాడు. అతనీపెళ్ళికి సమ్మతించడు. ఎందుకో, ఏమో నాకు తెలియదు. ఇలా ఎంతకాలం ఒకర్నొకరు చూసుకుంటూ తృప్తిపడటం? ఆ రకం అనుభూతి నాకక్కర్లేదు. మనం జీవించేది అనుభవాలకోసం. ఈ రాత్రి నాతో వచ్చేయటానికి దేవకి అతికష్టం మీద ఒప్పుకుంది. అన్ని ఏర్పాట్లూచేసి రెండు గంటలు ఎదురుచూశాను. మీరు రాకపోతే ఇంకా నిరీక్షించే వాడినేమో...! మోసపోయాను. ఆడదాన్ని నమ్మటం మగవాడి అసమర్థతల్లో ఒకటి'. అతను కోపంతో వణకిపోయాడు.

'దేవకి మోసగించిందని ఒప్పుకుంటా - కాని నిన్ను పూర్తిగాప్రేమించికూడా ఎందుకురాలేదో ఆలోచించావా? బహుశా నీ వుద్రేకంలో ఈ ప్రశ్నకు చోటు దొరికి వుండదు'.

సర్కసు బ్యాండు ఏదో హిందీపాటను పలికిస్తోంది.

'అందుకొక్కటే కారణం. తండ్రంటే ఆమెకు ప్రాణం. తన్ను పెంచి పెద్దచేసి ఈ విద్యంతా నేర్పాడుకనక అతని కోరికకు విరుద్ధంగా నడుచుకోరాదంటుంది. అక్కడే వచ్చింది చిక్కంతా'.

సర్కసు పూర్తై జనం బయటకు వస్తున్నారు. మాలిక్ కంగారుగా లేచి 'వస్తాను. తొందరగా వెళ్లకపోతే దేవకిని కలుసుకోలేను' అంటూ కదలిపోయాడు.

*** *** ***

ఆ మర్నాడు తెల్లవారటమే తరువాయి.

దేవకి వంట్లో బాగాలేదని, వెంటనేవచ్చి చూడవలసిందని కుట్టన్ కబురంపాడు. మెడికల్ ఛెస్టు తీసుకుని బయలుదేరాను. రకరకాల ఆలోచనలు వుదయిస్తూ మాయమవుతున్నాయి. నిన్నరాత్రి నమ్మించి మోసంచేయటం, జ్వరం వచ్చినట్టు నటించటం (నటనని ఎందుకనుకున్నానో మరి) ఇవన్నీ కేవలం కల్పితాలనిపించాయి. కుట్టన్ టెంటు పరిశీలించడానికి వెళ్లాడు. కిటికీ వారగా మంచంమీద పడుకుంది దేవకి, సౌందర్యం స్వగతం చెప్పుకున్నట్టు పొడుగాటి కళ్ల కదలికలు - చీర తాలూకు లేతగులాబీ రంగు శరీరచ్ఛాయతో కలిసి పోయింది. ఉదయసూర్యుడి కిరణాలు బంగారు రంగును రెట్టింపు చేశాయి. గుండెలవరకూ రగ్గు కప్పుకుంది. కుడి చేతికి మాత్రం రెండు గాజులున్నాయి. సర్కసు చేసేటప్పుడు తీసేస్తుంది గామోలు! అవును మరి. గాజుల గలగలలు నిశ్శబ్దంలో విని ఆనందించాలి కాని బ్యాండు చేస్తున్న రణగొణ ధ్వనిలో కాదు.

అలా పవ్వళించిన అందాన్ని చూసేసరికి వళ్లు గగుర్పొడిచింది. కొద్దిగా భయం వేసింది కూడా. అడుగుల చప్పుడు విని నా వైపు తిరిగి నమస్కరించింది. పొడుగాటి వేళ్లు కలుసుకునే సరికి స్వర్గానికి మెట్లు కడుతున్నట్టనిపించింది.

'ఏమిటి మీకు? వంట్లో ఏం బాధ?' అనడిగాను పక్కనేవున్న కుర్చీమీద కూర్చుంటూ.

'ఏమోనండి! సరిగ్గా అర్థంకాదు. లేస్తే కళ్లు తిరుగుతున్నాయి. ఒక్కసారిగా బతుకుమీద వైరాగ్యం కలుగుతోంది'.

నాడి చూశాను. సర్కసుపిల్లకనక అభ్యంతరం చెప్పదని, ఏదో అపచారం (?) జరిగినట్టు భావించదని నాకు తెలుసు.

ఆమెకేరోగమూ లేదు. నిజం ఎక్కడ బయటపడుతుందోనని బెదురుచూపులు చూడటం నేను గమనించకపోలేదు.

'నువ్వు చెప్పేది శుద్ధ అబద్ధం! నీకు ఎలాంటివ్యాధి లేదు' అన్నాను. మొదట్లో 'మీరు' అని, వెంటనే 'నువ్వు' అని సంబోధించటం నాకే ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

దేవకి కనురెప్పలు నాలుగుసార్లు కదిపి వివరించమన్నట్టు చూసింది.

'అంటే, శారీరకంగా నీకేబాధా లేదు కాని మానసికంగా ఏదో వుంది'.

ఈసారి దాచుకున్న నవ్వు కొద్దిగా బయటకు జారింది.

'అబ్బో! మీకు వైద్యంతోపాటు జ్యోతిషం కూడా తెలుసన్నమాట!'

'అంతా నాకు తెలుసు. నువ్వు?...' అంటూ నవ్వేశాను. దేవకి కంగారుపడింది.

'ఏవిటది? చంపక చెప్పండి. మీ తప్పుడు అభిప్రాయాన్ని సరిదిద్దుతాను'

'దేవకీ!... నన్ను మభ్యపెట్టలేవు. కావలిస్తే మాలిక్‌ను పిలుస్తాను' ఆమె చనువుగా చేత్తో నా నోరుమూసింది. అందుక్కారణం వెంటనే తెలిసింది, కుట్టన్ గదిలో అడుగుపెట్టాడు.

'ఎలా వుంది? మరేం ప్రమాదం లేదుకదా? ఈనాటిదాకా అమ్మాయి ముక్కు చీది యెరగదు. నా మట్టుకు నాకు ఆశ్చర్యంగా వుంది'. దేవకి ఫక్కుమంది.

'నాన్నగారికి మరీ భయం. ఏవీలేదన్నా వినిపించుకోరు. నా మీదుండే ప్రేమతో మరింత బాధపడుతున్నారు'.

'ప్రేమతో బాధపడటంలో మహత్తరానందం వుంది' అన్నాను, ఎవరికి నచ్చినట్టు వాళ్లను అర్థం చేసుకోమని, ఎవరో పిలిస్తే కుట్టన్ బయటికి వెళ్లాడు. నిన్నరాత్రి జరిగిన సంఘటన వివరించి దేవకి అభిప్రాయం తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం ఇనుమడించింది. సరైన సందర్భం దొరికిందంటూ సంభాషణకుపక్రమించేలోగా కుట్టన్ తిరిగివచ్చాడు.

'మరేం కంగారు పడక్కర్లేదు, మందు పంపిస్తాను, మానసికశ్రమ. అంతే'.

'అంటే?' అనడిగాడు అర్థంకాని కంఠంతో.

'మరేంలేదు. ఒకేరకపు యాంత్రిక జీవితానికలవాటు పడటం వలన శరీరానికి, మెదడుకి మధ్య సహకారం తగ్గింది. మనిషి నీరసించిపోయింది. ఈ రెండింటికీ మధ్య స్నేహితం కుదిరేదాకా విశ్రాంతి తీసుకోనివ్వండి' అన్నాను. కుట్టన్ అర్థం చేసుకున్నాడనుకోను. నేను కోరేదీ అదే. 'మాలిక్‌ను పెళ్లిచేసుకోవాలనే రోగం ఈమెను పట్టుకుంది' అనెలా చెప్పగలను?

కుట్టన్ నామాట కాదనడు. దేవకి వారంరోజులపాటు సర్కసులో పాల్గొనదని ప్రకటించాడు. అతను నన్ను డిస్పెన్సరీదాకా సాగనంపాడు. నా ప్రశ్న తాత్కాలికంగా అలాగే నిలిచిపోయింది. ఆ రాత్రి పదకొండు.

గది తలుపు తాళం వేసి ప్రకృతిలోకొచ్చాను. దూరంగా ఓ సింహం గర్జిస్తోంది. మాలిక్ తన పని ముగించుకుని గది చేరుకునుంటాడు. చల్లగాలి ఎవర్నో వెదుక్కుంటూ పిచ్చిగీతం పాడుతూ వెడుతోంది. చందమామ 'నాకీ గగనం వద్ద'న్నట్టు పరుగెడుతున్నాడు. పొడుగాటి కొబ్బరి చెట్లు రహస్యం మాట్లాడుకుంటూ మధ్యమధ్య నిశ్శబ్దంగా నవ్వుకుంటున్నాయి. అలా నడుస్తూ ఏటి వొడ్డు చేరుకున్నాను. అలా గట్టంట నడుస్తూ వెళ్లి దాని జన్మస్థానం తెలుసుకోవాలన్న వెర్రి వాంఛను అణచుకుని తన్మయత్వంలో మునిగిపోయాను. అలా ఎంతసేపు ఊహాలోకంలో వున్నానో తెలియదు. అడుగుల చప్పుడు, వంటి మీద మంచు బిందువులు పడ్డట్టు చిరునవ్వు తునకలు వినిపించేసరికి కాల్పనిక జగత్తుకు వీడ్కోలిచ్చాను. నవ్వునుబట్టి ఆ వచ్చే వ్యక్తుల్ని గుర్తించాను.

'మీరిక్కడుంటారని నాకు తెలుసు. మాలిక్ నామాట నమ్మలేదు' అంది దేవకి. ఆమెనుచూసి అసూయతో గామోలు నక్షత్రాలు కళ్లుచిట్లిస్తున్నాయి.

'అన్నివిధాలా నేను ఓడిపోయాను' అన్నాడు మాలిక్.

'ఇప్పుడు చెప్పండి - నా మానసిక వ్యాధికి తగినచికిత్స'. ఆ మాటలంటుంటే దేవకి కళ్లకదలికలు చూడాలని చీకట్లో వ్యర్థప్రయత్నం చేశాను.

'వెంటనే మాలిక్‌ను పెళ్లిచేసుకో' అన్నాను నవ్వుతూ.

'మిమ్మల్ని మేము పూర్తిగా నమ్మవచ్చా?'

'మాలిక్! అది తెలివితక్కువ ప్రశ్న. ఏ మనిషినీ పూర్తిగా నమ్మలేం. మనసుకు ఓ స్థిర రూపం లేదు కనక. - నన్ను పూర్తిగా విశ్వసించమన్నానంటే అందులో నిజాన్ని అనుమానించటానికవకాశంవుంది. కనుక నీప్రశ్నకు నువ్వే జవాబు స్పష్టంచేసుకో'.

అతను అర్థమైనట్టు తలూపాడు.

'కుట్టన్ మా పెళ్లికొప్పుకోడు. మీరంటే అతనికి బోలెడు గౌరవంవుంది. మీ మాటెన్నడూ కాదనడు. మీరు కనుక అతనికి తగిన విధంగా నచ్చచెబితే తప్పకుండా వింటాడు. తలచిన పని నెరవేర్చే శక్తిసామర్థ్యాలు మీకున్నాయి'. కంఠంలో జాలి కరిగిపారింది.

'మాలిక్! ఈ సమస్యను మరింత సులువుగా పరిష్కరించవచ్చు. దేవకిని పెళ్లి చేసుకుని మరో సర్కసుకంపెనీలో చేరిపో'.

మాలిక్ అడ్డుపడ్డాడు. చర్రున కాళ్లదగ్గర్నుండి ఏదో పాకుతూ వెళ్లింది.

'దేవకి ఒప్పుకోదు. నిన్నరాత్రి జరిగింది మీకు తెలుసుగా!'

'నాన్నను ధిక్కరించలేను. నేను లేకపోతే ఆయన జీవించలేడు. ఆస్థితి వూహించండి. పిచ్చిగా అటూ యిటూ ఓ చేతికర్ర పుచ్చుకుని తిరుగుతూ మధ్యమధ్య నా ఫోటో ఎదురుగా వుంచుకొని ఏడుస్తాడు. వేళకు తిండి తినడు. ఎవరూ అతనిమాట వినరు. అందరూ ఎదిరిస్తారు. కంపెనీ క్రమంగా దివాలా తీస్తుంది. అందరూ నాన్నను వేలెట్టి చూపించి, ఫలానా దివాలా తీసిన సర్కసుకంపెనీ మేనేజరు' అంటారు. వద్దు. ఆ దురవస్థ ఎన్నటికీ వద్దు. నా ప్రాణం పోయినాసరే నాన్నకాస్థితి వద్దు'

దేవకి సన్నగా ఏడవటం మొదలుపెట్టింది.

'నేను చివరకు తెలుసుకున్నా. ప్రేమించటం పొరపాటు'.

'కాదు దేవకీ! అది నీ యిష్టాయిష్టాల మీద ఆధారపడుండదు. ప్రకృతి శాసనానికి ప్రేమ తలవంచి తీరుతుంది. అది సహజం'.

'సర్కసు పూర్తయినట్టుంది. దేవకి కనిపించకపోతే కుట్టన్ గాభరాపడతాడు. అంతా మీకే వదిలేస్తున్నా'. అన్నాడు మాలిక్ రెండడుగులు ముందుకు వేస్తూ.

ఆనాటి సంభాషణ ముగిసింది.

ఆ రాత్రంతా ఆలోచించాను. ఈ బాధ్యతను నా నెత్తిన వేసుకోటం వెర్రితనం. ఈ సర్కసుగుంపు ఇవేళుంటుంది. రేపు మాయమవుతుంది. దీనికోసం నేను తుఫానులో చిక్కుకోటం దేనికి?... మరుక్షణం ఎదురుదిక్కునుండి ఆలోచనలు వీచాయి. ఇలా ఎంతకాలం జరుగుతుంది? ఓ నాటి రాత్రి మనసు విరిగి మాలిక్ కుట్టన్‌ను బాకుతో పొడిచి చంపొచ్చు. లేక ప్రేమికులిద్దరూ ఏట్లోపడి ఆత్మహత్య చేసుకోవచ్చు. చరిత్రలో తార్కాణాలు బోలెడు. ఇది నియమబద్ధమైన సంస్కారాల మధ్య జరిగే సంఘర్షణకాదు. అనురాగం - అసూయ - గుట్టు - దాపరికం - గౌరవం - వీటన్నింటినీ కరిగించి ఓ అజంతా శిల్పాన్ని తయారు చేయాలి. ఎలా?... ఆ శిల్పం పూర్తయ్యేలోగా మాలిక్ ముసలితనాన్ని కావలించుకుంటాడు. కుట్టన్ మంచం వదలనంటాడు. దేవకి నెరసిన జుట్టును చక్కగా జడవేసుకుని ముడతలు పడిన ముఖాన్ని వందసార్లు అద్దంలో చూసుకుని సంతోషిస్తుంది. అలా జరగటానికి వీల్లేదు. కుట్టన్ ఈ పెళ్లికి ఒప్పుకోక పోవటానికి ఏదో బలమైన కారణం వుండి వుంటుంది. మాలిక్ సన్యాసిగానో, హంతకుడుగానో మారితే నేను బాధ్యుణ్ణేమోననిపించింది. కుట్టన్‌తో ఈ సంగతి కదిలించి చూడాలని నిశ్చయించుకున్నా.

ఆ మర్నాడుదయం నేను వెళ్ళేసరికి కుట్టన్ కృష్ణుడి పటానికి హారతియిస్తున్నాడు. చప్పట్లు చరుస్తూ 'భేష్! భేష్... సర్కసుమనుష్యులకు దైవభక్తికూడా వుందన్నమాట!' అన్నాను.

కుట్టన్ హారతిపళ్లెం నాముందుంచాడు. నుదుటిమీదున్న కుంకంబొట్టు ఉదయ సూర్యుడిలా వెలిగింది. అతని ముఖం చూస్తే ఏమాత్రం కల్మషం ఉన్నవాడిలా

కనపడలేదు.

'డాక్టరుగారూ! మీరన్నారు కనక చెబుతున్నా, దేవుడిమీద నమ్మకం లేనివారెవరూ లేరు. లేడని రుజువు చేసేవాళ్ల హృదయాల్లోకూడా బిక్కుబిక్కుమన్న భయం వుండేవుంటుంది. భక్తిని ప్రకటించేందుకివన్నీ మార్గాలు. అదీకాక నాబోటి వాళ్ళంతా హారతులివ్వకపోతే కర్పూరపరిశ్రమ ఎలా అభివృద్ధి చెందుతుంది.

'చాలా గొప్పగా వుందండి. మరోసారి విపులంగా మనవిచేద్దురు గాని, దేవకి ఎలా ఉంది?'

'అలాగే ఉందండి. చిత్రం! పైకి ఏరోగమూ వున్నట్టు కనిపించదు'. ఇదే సరైన సందర్భంగా కనపడింది.

'నాకు తెలుసు, ఆమె మానసికంగా బాధపడుతోంది'.

కుట్టన్ కళ్ళు పెద్దవిచేసి 'అంటే? నిన్నకూడా ఈమాటే అన్నారు. వివరంగా చెప్పండి'. అన్నాడు.

'అంటే అసంతృప్తి, జీవితంమీద విరక్తి, కోరికలు తీరనప్పుడు కలిగే అశాంతి. అందుకని త్వరగా పెళ్ళిచేసేయండి'.

కుట్టన్ పెద్దగా నవ్వాడు.

'నేనూ అంతేననుకున్నాను. కాని దేవకి రామన్‌ను చేసుకోనంటోంది!' తెల్లబోయి తేరుకునే సరికి రెండు నిమిషాలు గడిచాయి.

'మిమ్మల్నొకమాట సూటిగా అడుగుతాను. ముసుగులో గుద్దులాటెందుకు?'. కుట్టన్ పచార్లు చేస్తూ కోటుకున్న మెడల్సు లెక్కపెడుతున్నాడు.

'దేవకి మాలిక్‌ను ప్రేమిస్తోంది. అతనూ అంతే. ఇద్దరికీ పెళ్లిచేయండి, మీ కంపెనీ పదింతలు గడిస్తుంది'.

హఠాత్తుగా కిటికీఊచ పట్టుకున్నాడు. అతని స్థూలశరీరం వణుకుతోంది. కళ్లు కోపంతో ఎర్రబడి నుదుటిమీద బొట్టుతో పోటీపడ్డాయి.

'డాక్టరుగారూ! ఆ విషయం ఎత్తొద్దు. అది ఎన్నటికీ జరిగేదికాదు. రోగం నయం కాకపోతే చావనివ్వండి'.

నేను లేచినిలబడ్డాను.

'అతను పంజాబీయుడని మీరు వెనుకాడుతున్నారా?'

'కాదు - కాదు - అలాంటివిభేదం నాకెన్నడూ లేదు. మనుష్యలందరూ ఒకటే. భాష, ఆచారవ్యవహారాలు, జీవితవిధానం. మారినంతమాత్రాన హృదయాలు మారవు.

'అయితే మీ అభ్యంతరం ఏవిటి? కుట్టన్! ఆలోచించుకోండి. ఆమె నిష్క్రమణతో మీ కంపెనీ నిద్రిస్తుంది. అదలావుంచి ప్రేమ ఓ మదించిన ఏనుగు - ఎదురీదలేని ప్రవాహం. దాన్ని మీరు కాదనలేరు. ఈ విషయంలో ఎలాగూ కలగజేసుకున్నాను కనక దాని

అంతుచూడటం మంచిది. నేను చేయగలిగిందేమీ లేదని మీరు పొరబడవచ్చు. వారిద్దరి మనసులు సక్రమంగా మీనుండి దూరం చేస్తాను. చెన్నపట్నంలో నాకుతెలిసిన సంస్థలు, పెద్దలు చాలామందున్నారు. మాలిక్‌ను ఎక్కడైనా చేర్పించి అతని జీవితవిధానం మార్చేస్తాను తరువాత మీరు పశ్చాత్తాప పడతారు'.

అలా బెదిరించాలని మొదట్లో అనుకోలేదు. ఏదో వెర్రి ఆవేశం నన్ను వశంచేసుకుని అర్థంలేని మాటలనిపించింది. దేవకి మనసు మార్చలేనని నాకు బాగా తెలుసు. నేను బయటకు వచ్చేస్తుంటే, కిటికీనించి బయటకుచూస్తూ నిలబడ్డ కుట్టన్ హఠాత్తుగావచ్చి అడ్డంగా నిలబడ్డాడు. నాక్కొంచెం భయంవేసింది కూడా. ఎందుకంటే, మంచితనానికి, మూర్ఖత్వానికీ మధ్య పల్చటితెరమాత్రం అడ్డం - అదెప్పుడు చిరుగుతుందో తెలియదు.

'డాక్టరుగారూ! మీకు నేనేం అపకారం చేశాను? ఎందుకు నన్నిలా వేధిస్తారు? మిమ్మల్ని గౌరవించి స్నేహితుడుగా నమ్మినందుకా?, అతను ఏడుస్తున్నాడేమో ననిపించింది.

'కుట్టన్! నేను నమ్మకద్రోహం చేయలేదు. మీరంటే నాకెంతో గౌరవం ఉంది. కాని మీరు తప్పుత్రోవన వెడుతున్నారు. సరిదిద్దడానికోసం ఇలా ప్రవర్తించవలసి వచ్చింది'

'పోనీ, ఆ రామన్‌ని చేసుకో కూడదూ?' అన్నాడు ఆశగా, చిన్న పిల్లాడు 'తాయిలం పెట్టవూ?' అన్నట్టుగా వుంది ఆ కోరిక!

'అదెలా కుదురుతుంది? పూలదండ దేవుడికి వేసినా, దయ్యానికి వేసినా ఒకటేనని మీరు వాదించినా, వేసేవాళ్లకు తోచవద్దూ?'

'కాదు డాక్టరు గారూ! కాదు. అందుకు తగిన కారణం ఉంది. ఎవరికీ చెప్పనని మాటివ్వండి. చెప్తాను'.

ఈ మాటు ఆశ్చర్యపడటం నావంతు. ఈ సమస్య వెనక ఏదో రహస్యం వుందని మొదట్నుంచీ అనుమానిస్తూనే వున్నాను. అది నిజమైంది.

తిరిగి వచ్చి కుర్చీలో కూర్చున్నా.

ఇంతలో రామన్ వచ్చి కుట్టన్‌ను ఎక్కడికో తీసుకుపోయాడు. పదినిమిషాల దాకా అతను తిరిగి రాలేదు. తలుపులు దగ్గరగా చేరవేసి కుట్టన్ పదేళ్ల క్రితం జరిగిన సంఘటనలు వివరించాడు. అతని ప్రతిమాట నిజంమీద నడిచింది.

'ఈ కథంతా నాకుముందే తెలియదు. మీ నమ్మకాన్ని వదలుకోమనను. కాని ఈ సంగతి దేవకితో ఎందుకు చెప్పలేదు? వెంటనే రామన్‌ను చేసుకునేదిగా!'

కుట్టన్ బరువుగా నిట్టూర్చాడు.

'అక్కడే పొరపాటు చేశాను డాక్టరుగారూ! దానికి మంచిచెడ్డలు తెలిసే వయసురాగానే చెప్పవలసింది. పెళ్ళి చేసుకుంటే ఎక్కడ నా కంపెనీ సరిగ్గా నడవదోనన్న స్వార్థంతో దాచివుంచాను. ఈలోగా మాలిక్ రావటం - ఈ ప్రేమగోల ముదరటం జరిగింది. ఇప్పుడు దేవకితో వున్న విషయం చెప్తే తప్పకుండా ఆత్మహత్య చేసుకుంటుంది. మీకు తెలియదు.

ఆమె మనసు పువ్వుకంటే సున్నితమైంది. నేనంటే ప్రాణం దానికి. చెప్పండి. ఏం చేయటం?'

సర్కసు అమ్మాయిల పకపకలు, రిహార్సలు చేసుకుంటున్న బ్యాండుధ్వని వినిపించాయి. అయిదు నిమిషాలు మౌనం రాజ్యంచేసింది. కుట్టన్‌ను ఎలా సమాధానపరచాలో నాకర్థంకాలేదు. అతని సమస్య, నమ్మకాలు, దాని చుట్టూ అతను నిర్మించుకున్న గోడలు ఇవన్నీ నిజానికీ, తర్కానికీ లొంగవు. ఆ గోడల్ని అతనే నేలమట్టం చేయాలి. మూర్ఖత్వానికి మందులేదు.

'నాకే ఓ ఆలోచన తడుతూంది... ఈ మాలిక్‌ను పంపేస్తే సరి!' అన్నాడు వున్నట్టుండి.

'దేవకి అతని వెంట వెడుతుంది.'

కుట్టన్ పెద్దగా నవ్వాడు.

'పంపటమంటే ఎక్కడికనుకున్నారు? తిన్నగా పైకి' అంటూ ఆకాశంకేసి చూశాడు. అతనిలో రాక్షసత్వం ప్రవేశించిందన్నమాట. పది నిమిషాల్లో అతని పశ్చాత్తాపం, బాధ అన్నీ మంటలో అంతమయ్యాయి. కుట్టన్ అనుకున్నంత పని చేయగలడు. మాలిక్‌కు తెలియకుండా విషం పెట్టొచ్చు, ఓ సింహాన్ని మీదకురికించవచ్చు. ఎవరికైనా లంచంపెట్టి ఉయ్యాల మీదనుండి క్రిందకు తోయించవచ్చు. అనుకోవాలి కాని మార్గాలు బోలెడు. 'కుట్టన్! ఆఖరుసారిగా చెప్తున్నా, మాలిక్‌కు ఏదైనా ప్రమాదం జరిగితే మిమ్మల్ని బోనులో నిలబెట్టిస్తాను జాగ్రత్త! కర్తవ్యాన్ని ఎన్నడూ మర్చిపోను'. జవాబు కోసం ఆశించకుండా బయటకు వచ్చేశాను.

తిన్నగా మాలిక్‌ను వెదుక్కుంటూ వెళ్ళాను. అతనెక్కడికో వెళ్లాడని, మరో గంటదాకా తిరిగిరాడని తెలిసింది. అప్పట్లో ఆశాభంగం కలిగినా, నా తెలివితక్కువ వెంటనే అర్థమైంది. కుట్టన్ చెప్పిన రహస్యాన్ని అతనికి చెప్పటం ప్రమాదకరం. తెలిసినా అతనేం చేయలేడు. ఒక స్త్రీ కోసం తన భవిష్యత్తును తాకట్టుపెట్టాడు. దాన్ని విడిపించుకోటం వివేకం కలిగాక- ఆ వివేకం శక్తులు, యౌవనం, నశించాక - కాని కలుగదు. అప్పుడు ఆ స్త్రీ అతన్ని పరాయివాడిగా చూస్తుంది.

మాలిక్‌తో ఏ విషయమూ ప్రస్తావించకూడదని నిర్ణయించుకున్నా. రెండు రోజులు గడిచాయి.

ఏం తోచక సర్కసు చూద్దామని వెళ్లాను. దేవకి ఎలాగూ వుండదని తెలుసు. నన్ను చూడగానే బుకింగ్ దగ్గరున్న కుట్టన్ ఆశ్చర్యపోయాడు.

'ఇవేళ కొత్త ఫీట్లేమీ లేవు. చూసిందే చూడటం మీకు విసుగ్గా వుంటుందేమో!' అన్నాడు. ఈ మాటలు నన్ను ఆలోచనలోకి విసిరేశాయి. ప్రతి రోజూ సర్కసు చూడమని వేధించుకుతినే కుట్టన్ ఒక్కసారి, డొంకతిరుగుడుగా 'వచ్చినదోవ చూసుకుంటే మంచిది' అన్నాడంటే అందులో ముళ్ళూ, అడవులూ, క్రూరమృగాలూ ఉండాలి.

సర్కసు మొదలైంది. కుట్టన్ కోసం నాలుగు వేపులా చూశాను. అతని జాడెక్కడా

లేదు. పంచరంగుల్లో అమ్మాయిలు కనిపించి, భూమ్మీద అడుగులు వేయక గాల్లో తేలిపోతున్నారు. మాలిక్ వచ్చేసరికి చప్పట్లు డేరాను చీల్చుకుపోయాయి. అతనంటే ప్రజలకంత అభిమానం! బారు మీద మొగ్గలు వేసి మళ్లీ కరతాళధ్వనులు తరుముతుంటే పారిపోయాడు. కుట్టన్ చెప్పిన మాట నిజం - అంతా పాత - విసుగెత్తి వెళ్ళిపోదామని లేచి వచ్చిన జనాన్ని చూసి మళ్లీ కూర్చున్నా.

ఆ తరువాత ఉయ్యాలలూగటం, మాలిక్ నిచ్చెనెక్కి ఉయ్యాల అందుకోటం - అది పుటుక్కున తెగటం - ఒక్కసారే జరిగాయి. హాహాకారాలు ఎదురెదురు బాణాల్లా దూసుకుపోయాయి. మాలిక్ ఎగిరి మరో వుయ్యాలందుకున్నాడు. ఆ రెండో వుయ్యాల అందుకోని పక్షంలో అతన్ని గురించి ఆలోచించవలసిన అవసరం లేదు. మాలిక్ నెమ్మదిగా క్రిందకు దిగివచ్చాడు. డేరాబయట అతన్ని కలుసుకోగలిగాను.

'నాకే ఆశ్చర్యంగా వుంది. సాయంత్రం ఐదు గంటలకు వచ్చి చూశాను. అంతా సరిగ్గా ఉంది. ఇది మృత్యువుతో చెలగాటం కనక ఎంతో జాగ్రత్తగా వుంటాను. తాడెవరో సగం కోసి వదిలేశారు'. మాలిక్ ఇంకేమీ చెప్పక గబగబ వెళ్లిపోయాడు. అతన్తో ఎన్నో చెప్పాలనుకున్నా. అవకాశం జారింది. రుజువులేదు కనక ఎవర్నీ ఏం చేయలేం - తిరిగి వస్తుంటే కుట్టన్ ఎదురుపడ్డాడు.

'చూశారా డాక్టరుగారూ! ఎంత ఘోరం జరిగిపోయింది! ఒక క్షణం ఆలస్యమైతే మాలిక్ మనకు దూరమైపోయేవాడు'.

'మీరు కోరుకున్నదేగా! మీ పన్నాగం పారనందుకు బాధపడుతున్నారా? ఈనాడే కాదు. ఏనాడూ మీరు నిజాన్ని మోసగించలేరు. మన చర్యల్ని గమనిస్తూ నడిపిస్తున్నవాడొకడు పైన వున్నాడని మాత్రం మర్చిపోకండి. అతను కొంతకాలం వరకూ మన తప్పుల్ని క్షమిస్తాడు. కాని ఎల్లకాలం కాదు'.

చరచర నడిచి వచ్చేశాను.

అలా కాకుండా, కుట్టన్ చెప్పే సమాధానం విని వుండాల్సిందేమోననిపించింది. ఒకవేళ ఈ నాటకంలో అతనికి పాత్ర లేదేమో!... నా మొదటినిర్ణయం నీటిమూటలా ఎంత అస్థిరమైందో అర్థమైంది. కుట్టన్‌కూ నాకూ మధ్య ఈ నాలుగు రోజుల్లో జరిగిన సంభాషణ -సంఘర్షణలను మాలిక్‌కు వివరిద్దామని, మర్నాడుదయం బయలుదేరే సరికి టెలిగ్రాం ఎదురు వచ్చింది. ఆరాత్రి ఒంటిగంటకు మెడికల్‌ఆఫీసరు కుమార్తెకు వివాహం. వెంటనేరమ్మని దాని సారాంశం. వెళ్లకపోతే అతను బాధపడటం సంగతలావుంచి నా జీవితానికి స్వరూపాన్ని ప్రసాదించి, నన్ను ఔన్నత్యానికి లేవనెత్తిన ఆయన ఆహ్వానాన్ని తృణీకరించటం తలపుల్లోకూడా నల్లగీతలా కనపడింది. రైలు సరిగ్గా పదిగంటలకు - మరో ఆలోచనకు స్థానంలేదు. మాలిక్‌తో మాట్లాడేందుకవకాశం లేదు. తిరిగి వచ్చాక చూసుకుందామని తృప్తిపడి వెంటనే బయలుదేరాను.

* * *

రైలు దిగి డిస్పెన్సరీకి వస్తుంటే దేవకి ఎదురుపడింది. ఆమె నా కోసం నాలుగైదుసార్లు వచ్చిందట. చక్కటి చిత్రపటం గీసి వెంటనే సిరా ఒలకపోసినట్లు ఆమె రూపురేఖలు చెదరి వున్నాయి. కళ్ళు రెండూ భయంతో వణికాయి.

'డాక్టరుగారూ! కొంప మునిగింది! వెంటనే రండి అంది. ఆమెను వివరాలడిగేందుకు వ్యవధి లేదు. అవకాశం లేదు. ఒకవేళ అడిగినా ఆ పరిస్థితుల్లో దేవకి నోరుమెదపలేదు. అంతులేని ఆవేదన ఆమె శరీరంలో ప్రతిఅణువునూ అంటువ్యాధిలా పీడిస్తోంది. మెడికల్‌ఛెస్టు తీసుకుని వెళ్ళేసరికి మాలిక్ పడకమీదున్నాడు. కుట్టన్ కిటికీ దగ్గరున్నాడు.

'నిన్న ఈయనకు జ్వరం వచ్చిందండి. కుట్టన్‌గారు మందిమ్మన్నారు. సరేనని మనం మామూలుగా ఇచ్చే మిక్చరు కలిపి ఇచ్చాను. తెల్లవారుజామున వాంతులు ప్రారంభమయ్యాయి' అని వివరించాడు కంపౌండరు. మందుసీసా వంక చూస్తే ఇంకా రెండు పూట్లకు మందు మిగిలివుంది. అంటే మాలిక్ ఒకవంతు మాత్రమే తాగాడన్నమాట. మాలిక్ శరీరంలో విషపదార్థం ప్రవేశించిందని వెంటనే తేలిపోయింది. విరుగుడిచ్చి, పెద్దగా ఏడుస్తున్న దేవకిని ఓదార్చటానికి యత్నించాను.

'మరేం కంగారు పడొద్దు. మందు పంపిస్తాను. జాగ్రత్తగా చూసుకోండి. మరి కొంచెం ఆలస్యమైతే మనకు దక్కేవాడు కాడు. ఎవరో ఇతణ్ణి విషం పెట్టి చంపటానికి ప్రయత్నించారు. దురదృష్టం కొలదీ బతికి పోయాడు. ఈ మందు తీసికెళ్ళి పూర్తిగా పరీక్షించి పోలీసులకు రిపోర్టిస్తాను' అనేసి బయటకొచ్చాను. కంపౌండరు నన్ను వెంబడించాడు.

'నువ్వు చేసినపని నాకర్థమైంది. పిల్లి కళ్ళుమూసుకుంటే చీకటి పడుతుందటయ్యా వెర్రివాడా! డబ్బు కోసం కక్కుర్తిపడి ఈ పనిచేశావు. తిన్నగా జైలుకు వెడతావు' అని గద్దించానతన్ని.

'మీరు పొరబడుతున్నారు. నేనేపాపమూ ఎరుగను. నేను తతిమా రోగుల్ని గమనిస్తుంటే కుట్టన్ మందు సీసాలన్నీ పరిశీలించాడు. ఒకవేళ అతనే కలిపి ఉంటాడు. కొన్ని సీసాల మీద మనం 'విషం' అని రాసి ఉంచాం - అదతనికి సాయపడింది. నేను హత్యకెన్నడూ తలపెట్టను. అలా బతికేదానికంటే నాలుగిళ్ళల్లో అడుక్కుని జీవిస్తాను. నాకూ హృదయమంటూ వుంది. నన్నుమాత్రం గంగలో ముంచకండి' అని ప్రాధేయపడ్డాడు కంపౌండరు.

నేను ఆశ్చర్యపోయాను. కంపౌండరు ముఖంలో అమాయకత్వం వుంది. కుట్టన్ తెలివిగానే ప్రవర్తించాడు. నేను వూళ్ళోలేని సమయంలో చేయవలసింది చేసేసి నేరం కంపౌండరుమీద తోసేద్దామని ఎత్తు వేశాడు. అతని అంతటి మంచితనం ఒక్కసారిగా స్వార్థంలో అంతమైంది. అనురాగం ద్వేషంలో అంతమైంది. విజ్ఞానం మూర్ఖత్వంలో కలిసింది. కొండకొనమీదవున్న మనిషిని అగాధంలోకి విసిరివేసే శక్తి పరిస్థితులకుంది. నా కర్తవ్యం గురించి ఆలోచించాను. మాలిక్ ఎలాగూ జీవించాడుకనక ఎవర్నీ దండించనక్కర్లేదు. కాని కుట్టన్ మరో వుపాయం వెతగ్గలడు. రేపు 'కాత్యాయని' చేత తొక్కిస్తే ఏంచేయటం? ఒక మనిషి తనకోసం చనిపోతే దాంట్లో అర్థం వుంది. మరొకరు

సృష్టించే చీకట్లో చిక్కుకొని కన్నుమూయటం అసందర్భం. వెంటనే అధికారులకు తెలియజేయాలని నిర్ణయించుకున్నా. ఆ మధ్యాహ్నం పోలీసుస్టేషన్‌కు బయలుదేరుతుంటే దేవకి వచ్చింది. రెండునిమిషాలు తీక్షణంగా చూసింది.

'మాలిక్ ఎలా వున్నాడు? అనడిగాను.

'బాగానే వున్నాడు మీదయవలన... నేను మీ దయ కోసం వచ్చాను'.

'మందుతోబాటు దయకూడా సీసాల్లో వుంచాననుకుంటున్నావా?

'కాదు. కాదు. మీ హృదయంలో ఉంది...'

'నువ్వు చెప్పేది సూటిగా చెప్పు - నాకు పనుంది' అంటూ హాండ్‌బాగ్ అందుకున్నా. దేవకి చటుక్కున బాగ్ లాక్కుంది.

' ఆ పనేమిటో నాకు తెలుసు. డాక్టరుగారూ! నాన్నగారు వట్టి అమాయకులు - ఆయనకేమీ తెలియదు. దురదృష్టం కొలదీ ఈచిక్కులు ఆయన్ని చుట్టుకున్నాయి. అంతేకాని మాలిక్‌ను చంపాలన్న కోరిక ఆయనకేకోశానా లేదు. నా కోసం - మా అందరి మంచి కోసం మీరు జరిగినదంతా మర్చిపొండి'.

'దేవకీ! మాలిక్ మీద నీకుండే ప్రేమ నాకు తెలిసిపోయింది. ఇంక ఆ విషయం ప్రస్తావించను. నేను వూహించిన విలువలు దానికిలేవు. కనుక నాకర్తవ్యానికొస్తాను. అదేమిటంటే నన్నూ, కంపొండరునీ మోసగించి జ్వరానికిచ్చిన మందులో విషం కలిపి హత్యకు ప్రయత్నించిన ఓవ్యక్తిని న్యాయస్థానంలో వుంచటం - అదే నాకర్తవ్యం. దీంట్లో జాలి, ప్రేమ, కోపం, నిరాశ ఏమీ లేవు. నా వృత్తిగౌరవానికి సంబంధించినది. కుట్టన్‌ను నిర్దోషిగా రుజువు చేసేందుకు మీరందరూ కోర్టులో సాక్ష్యం ఇవ్వండి!'

ఈ మాటలు నేను ఎటో చూస్తూ అనటంవలన దేవకి ముఖంలో మార్పులు గమనించలేదు. ఏదో పెద్ద చప్పుడు. ఛటుక్కున తిరిగి చూశాను. ఓ క్షణంక్రితంవరకూ నిశ్చిత రూపంలో కనిపించిన సీసా ముక్కలై మూలపదార్థంగా మారింది. దేవకి బాగ్‌లోంచి మందుసీసాతీసి బయటకు విసిరేసింది. ఆమెకేసి కోపంగా చూశాను.

'డాక్టరుగారూ! క్షమించండి. నేను రెండువిధాలా చెడిపోయాను. నాకింక మనశ్శాంతి వుండదు. అంటూ చేతుల్తో మొహం కప్పుకుని ఏడుపు సాగించింది.

'పోనీలే! జరిగిందేదో జరిగిపోయింది'.

అలా ఎలా అనగలిగానో నాకే ఆశ్చర్యంగా వుంది. నాకు తెలుసు. ఈనాడేకాదు, ఏనాడూ ఆమె కన్నీరు ఇంకిపోదు.

* * *

ఆ మర్నాడు మాలిక్‌ను పరీక్షించటానికి వెళ్లినప్పుడు ఈవారం రోజులుగా జరుగుతున్న సంఘటనలన్నీ వివరించాను. కుట్టన్ అతన్ని చంపటానికి యత్నిస్తున్నాడనికూడా రుజువుచేశాను. కాని అతనుచెప్పిన రహస్యాన్నిమాత్రం దూరంగా వుంచాను. మాలిక్

హృదయంలో ఎలాంటి సంఘర్షణలుదయిస్తాయో తెలియదుకాని, అతను మరింత పిచ్చివాడవుతాడని మాత్రం నిశ్చయించుకున్నా. పళ్లు పటపట కొరికాడు.

'ఏదో ఒకనాడు నన్ను పైకి పంపిస్తాడని తెలుసు. ఈలోగా అతన్ని ముగిస్తే బాగుంటుంది. ప్రేమకు త్యాగం అవసరం. కాని మనం ఆ ప్రేమనుంచి కోరే ఆనందాన్నే త్యాగంచేయవలసివస్తే దాన్ని ద్వేషంగా మార్చటం మంచిది. నా కోరిక నెరవేరేందుకు వేరే మార్గాలు వెతుక్కోవాలన్నమాట'.

ఆ మాటలు నన్ను భయంలోకి విసిరేశాయి. అనురాగమైనా, ద్వేషమైనా అవధులు దాటితే ఓ మహా ప్రవాహంలా వురకలువేస్తూ పరుగులెడుతూ ఎదురుపడ్డ శక్తుల్ని నిర్మూలిస్తాయి.

ఏమైనా, నా కర్తవ్యం పూర్తయింది.

వారంరోజుల తరువాత ఆ సర్కసు కంపెనీ ఉత్తర దిశగా కదిలిపోయింది. కుట్టన్, మాలిక్, దేవకి నన్ను కలుసుకుని నా ఔన్నత్యాన్ని మెచ్చుకున్నారు. ఎందుకో, ఏమిటో వాళ్లకూ తెలియదని నా నమ్మకం. దేవకికళ్ల చివర నీటి చుక్కలు, మాలిక్ కళ్ళల్లో ఎర్రదనం ఒక్కసారి కనిపించి మాయమయ్యాయి.

* * *

నాకు తెలుసు. యావజ్జీవితమూ ఆ సర్కసుతో వుండలేనని, కాని ఉన్న కొద్ది రోజుల్లో ఆ ముగ్గురు వ్యక్తులూ హృదయానికి సన్నిహితంగా వచ్చారు. ఆ జ్ఞాపకాలు మాత్రం మిగిలాయి.

అన్నట్టు, కుట్టన్ చెప్పిన రహస్యాన్ని మీకు చెప్పనేలేదు. పదేళ్ళక్రితం, కుట్టన్‌తల్లి దేవకి పెళ్లి చూడాలని ప్రాధేయపడిందట. రామన్‌కూ, దేవకికీ పెళ్ళి జరిగింది. అప్పటికి దేవకి చిన్నపిల్ల. కుట్టన్ సర్కసు కంపెనీ స్థాపించలేదు. ప్రపంచయుద్ధం మొదలుకాగానే రామన్ యుద్ధంలో చేరాడు. యుద్ధం ముగిసే వరకూ అతని జాడే ఎవరికీ తెలియదు. చాలా మంది అతను తిరిగిరాడనుకున్నారు. ఈలోగా కుట్టన్ సర్కస్‌కంపెనీ మొదలుపెట్టాడు. దేవకి యౌవనంలో అడుగుపెట్టి వికసించింది. యుద్ధంనుండి రామన్ తిరిగివచ్చి సర్కసులో చేరాడు. కుట్టన్ అతన్ని గుర్తించాడు కాని రామన్ అంతా మర్చిపోయాడు. అతని జీవితక్రమమే మారిపోయింది. స్వార్థం కొలదీ కుట్టన్ ఏమీ ఎరగనట్టు నటించాడు. ఇంతలో ఈ ప్రేమ తలెత్తి నవ్వింది. అందుకే కుట్టన్ ఈ పెళ్ళికి సమ్మతించలేదు.

ఎందుకో ఈ కారణం కల్పితం కాదనిపించింది. మనిషి ప్రవర్తననుబట్టి అతని మాటల్లో నిజానిజాలు గ్రహించవచ్చు. కుట్టన్ ఏ విషయంలోనూ అబద్ధం చెప్పడనిపించింది. కాత్యాయనిమీద అతనుచూపిన ప్రేమ ఎన్నటికీ మరపురాదు. ఆ జంతువులకు, మనుష్యులు రుణపడివున్నట్టు భావించటం బహుశ అతని ఔన్నత్యానికి మెట్టు కడుతోందేమో! దైవభక్తి, ఛాందసత్వం నీడల్లా వెంబడించాయి. ఎదురుగా భర్త వుండగా, దేవకిని పెళ్లికాని పిల్లగా ప్రకటించి మరొకరికిచ్చి ఎలా పెళ్లి చేయగలడు? అవకాశం

దాటాక .నిజం తెలుసుకున్నాడు.

దేవకి భవిష్యత్తు గురించి వూహించలేకపోయాను. ఎడారిలో గులాబీపువ్వులా ఆ వాతావరణంలో జీవిస్తూ ఓవంక మాలిక్‌నూ, మరోవంక తండ్రినీ ప్రేమిస్తూ కూర్చుంటుంది. మాలిక్ ప్రతిరోజూ ఆమె కోసం ఎదురుచూసి విసుగెత్తి, ఆనాటికి నిద్రపోయి మర్నాడు మళ్లీవస్తాడు. సర్కసుమనుష్యుల జీవితాలే చిత్రమైనవి. రాత్రి ప్రజలముందు తళుకు బెళుకులతో గగనంలో విహరించే దేవకన్యల్లా తళుక్కున మెరిసిమాయమవుతారు. యధార్థజీవితాలు వేరు. అశాంతి- అసహనం- అసూయ - చీకటి - రేపు ఏం జరుగుతుందో తెలియని మిడిమిడి జ్ఞానం- ఇవన్నీ చేతులుకలుపుకుని చుట్టూ నాట్యం చేస్తూంటే అలసిసొలసి నిద్రపోయే ఆమనుష్యుల జీవితక్రమాలను, మనస్తత్వాలనూ ఎన్నటికీ మర్చిపోలేను.

ఇంతకూ నాక్కలిగిన సందేహం ఇది. మాలిక్ సరైన సమయంచూసి కుట్టన్‌ను హత్య చేసి వుంటాడు. దేవకి కొంతకాలం ఏడ్చి, ఏకాంతంలో పిచ్చిగా పాడుకుని, ఏటివొడ్డున మౌనంగా నిద్రపోయి, వర్తమానాన్ని గుర్తించి తిరిగి మాలిక్‌ను పెళ్లిచేసుకుని వుంటుంది. అందుకే, చాలా కాలం తరువాత నేనతన్ని గుర్తించినా అతనుమాత్రం నన్నెరగనట్లు 'మనుష్యుల్నిపోలిన మనుష్యులుంటార'ని చెప్పి తప్పించుకున్నాడు. కుట్టన్‌ను హత్యచేశాడని తెలిస్తే జైలుకు వెళ్లవలసి వస్తుందని భయపడి వుంటాడు. కనుక అతనే మాలిక్ అయివుంటాడని నమ్మకం. ఆ సర్కసులో మరెవరైనా అడిగి నిజానిజాలు తేల్చుకుందామని నిర్ణయించునే సరికి వాళ్లంతా మరోవూరు వెళ్లిపోయారు. అసలు దేవకి మాలిక్‌ను పెళ్లిచేసుకుంటుందన్న నమ్మకం నాకు పూర్తిగాలేదు. ప్రేమకు, వివాహానికి మధ్య ఉన్న అంతరాన్ని ఆమె ఎలా వూహించుకుందో మరి! అందుకని దేవకిలాంటి మరో అమ్మాయిని చేసుకున్నాడేమో!... ఇలా అర్థం లేని సందేహాలు ఎన్నో వుదయిస్తున్నాయి. ఇదీ కథ -

అంతా చదివారుకనుక నా ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్తారన్న ఆశతో ఎదురు చూస్తున్నా.

మీ ప్రియమైన

అప్పు.

అతనికి కలిగిన సందేహాలకు రెండింతలు నాక్కలిగాయి. గట్టిగా నిట్టూర్చటం తప్పించి సమాధానం వెదకలేక పోయాను. ఈ సందేహాలు అలాగే ఉండిపోతాయేమోనన్న భయంతో ఈ కథంతా మీకు తెలియచేశాను. ఈ సమస్యను మీరు తప్పకుండా సాధిస్తారన్న నమ్మకం నాకుంది.

మార్చి 1960 (భారతి)